

**IMPACTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS (IPRs)
ON THE RIGHT TO SELF-DETERMINATION
OF LOCAL COMMUNITIES:
A CASE STUDY OF RICE FARMERS IN THAILAND**

PARINYA BOONRIDRERTHAIKUL

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(HUMAN RIGHTS)**

**FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2004

ISBN 974-04-5192-6

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

ผลกระทบของระบบทรัพย์สินทางปัญญาต่อสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชุมชน: กรณีศึกษาชาวนาในประเทศไทย (IMPACTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS (IPRS) ON THE RIGHT TO SELF-DETERMINATION OF LOCAL COMMUNITIES: A CASE STUDY OF RICE FARMERS IN THAILAND)

ปริญญา บัญญัติวิทยุทศกุล 4436216 GRHR/M

ศศ.ม. (สิทธิมนุษยชน)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: จักรกฤษณ์ ควรวจน์, Ph.D., ศรีประภา เพชรมีศรี, Ph.D., วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, B.A. Agriculture

บทคัดย่อ

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหรือมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการอนุวัติข้อตกลงทางการค้าว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญากับการตระหนักต่อสิทธิระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ถูกเน้นย้ำบ่อยๆ จากองค์กรสหประชาชาติ และประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตามสมาชิกขององค์การการค้าโลก และภาคีของข้อตกลงทางการค้าว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญา จำนวนน้อยซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ได้ตระหนัก หรือได้จัดทำการศึกษาอย่างมีระบบต่อผลกระทบของระบบทรัพย์สินทางปัญญาต่อสิทธิชุมชน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบในประเด็นนี้ รวมทั้งยังได้ประเมินกฎหมาย และนโยบายต่างๆ ของประเทศไทยที่กำหนดให้มีการปกป้องภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ และการลงพื้นที่ในสองชุมชนที่ปลูกข้าว ที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้สะท้อนให้เห็นว่าระบบทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบันให้สิทธิเด็ดขาดแก่นักปรับปรุงทางการ ซึ่งส่วนใหญ่คือบริษัท และสถาบันวิจัยต่างๆ มากกว่าที่จะให้กับนักปรับปรุงที่ไม่เป็นทางการซึ่งก็คือเกษตรกร เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในการใช้ภูมิปัญญา และในที่สุดขัดขวางสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชุมชน กฎหมายไทยหลายๆ ฉบับที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตร และการคุ้มครองพันธุ์พืชไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเหมาะสม ในทางปฏิบัติก็จะยังคงพบว่ามีกรณีการสนับสนุนนักปรับปรุงทางการมากกว่า การศึกษานี้เสนอว่ารัฐบาลควรจะให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาโดยเฉพาะในการอนุรักษ์และคุ้มครองไม่ให้สูญหาย และถูกนำไปใช้ในการหาประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งการอนุญาตให้ชุมชนจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยภูมิปัญญาของเขาต่อไป ซึ่งการนี้เองจะทำให้เขาสามารถกำหนดวิถีชีวิตของเขาได้ รัฐควรยอมรับศักยภาพของชุมชน และอนุญาตให้เขาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สุดท้ายนี้รัฐควรมีกฎที่ชัดเจนที่จะบันทึกภูมิปัญญา และจดทะเบียนพันธุ์พืชต่างๆ

95 หน้า ISBN 974-04-5192-6

IMPACTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS (IPRS) ON THE RIGHT TO SELF-DETERMINATION OF LOCAL COMMUNITIES: A CASE STUDY OF RICE FARMERS IN THAILAND

PARINYA BOONRIDRERTHAIKUL 4436216 GRHR/M

M.A. (HUMAN RIGHTS)

THESIS ADVISORS: JAKKRIT KUANPOTH, Ph.D., SRIPRAPHA PETCHARAMESREE, Ph.D., WITON LIANCHAMROON, B.A. AGRICULTURE

ABSTRACT

The actual or potential conflict between the implementation of the Trade-Related Aspects of Intellectual Property Right (TRIPS) Agreement and the realization of the International Covenant of Economic Social and Cultural Rights, in particular the right to self-determination, has been frequently emphasized by the United Nations and individual states. However, not many members of the World Trade Organization and parties to the TRIPS Agreement including Thailand are aware of or conduct any systematic studies on the impacts of Intellectual Property Rights (IPRs) on the rights of local communities. This study attempts to examine this particular question as well as to assess Thailand's existing legislation and policies on protecting traditional knowledge and biological resources.

The information, gathered from various sources, including field studies in the rice-farming communities in Roi Et, interviews, and literature review, revealed that the existing IPRs give exclusive rights to *formal* plant breeders, who are more often companies and research institutes, over *informal* breeders, who are more often local communities. This has effects on local communities in using their traditional knowledge which in turn hinders their right to self-determination. Various domestic laws related to patents and plant varieties protection are not properly implemented. Rather, their application favors the *formal* plant breeders.

The study concludes by suggesting that the state should acknowledge the importance of traditional knowledge with the aim of preserving and protecting it from disappearance and from unauthorized exploitation, in particular, by allowing local communities to continue to practice their traditional knowledge in managing the natural resources in a way which enables them to determine their way of life. The state needs to recognize the capacity of local communities and allow them to assume a major role in conserving and managing natural resources. Finally, the state should come up with concrete mechanisms to document traditional knowledge and register local wild plant varieties.

KEY WORDS: INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS (IPRS) / RIGHT TO SELF-DETERMINATION / TRADITIONAL KNOWLEDGE / RICE CULTURE

95pp. ISBN 974-04-5192-6